

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-343-348

Віталій ЄРЬОМЕНКО[©]

викладач

(Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Висвітлено особливості здійснення оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану. Надана характеристика поняттю безпека. Здійснено аналіз сучасного стану безпеки в Україні на підставі міжнародних рейтингів. Детальний аналіз законодавства дозволив дійти висновку, що сучасна регламентація оперативно-розшукової діяльності потребує удосконалення та приведення у відповідність потребам сьогодення, враховуючи зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці України. Констатовано наявність значних нормативно-правових та організаційних прорахунків в оперативно-розшуковій діяльності, що не дозволяє використовувати весь комплекс засобів та заходів для забезпечення ефективної діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. Зазначається, що є нагальна потреба в перегляді існуючого підходу до здійснення оперативно-розшукової діяльності в частині правової аргументації необхідності проведення оперативно-розшукових заходів у сторону зменшення бюрократичного впливу для забезпечення оперативності та ефективності здійснюваних оперативних заходів, що в умовах воєнного стану має вирішальне значення як для захисту прав та свобод громадян України, так і для обороноздатності країни взагалі.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, права людини, обмеження прав, протиправна діяльність, безпека, воєнний стан, сили безпеки і оборони.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна перебуває у стані максимального напруження, адже поряд з постійним реформуванням та пошуком оптимальних шляхів розвитку з розбудови державності на засадах демократії та правового порядку, яке триває вже більше 30 років, ми стали жертвами повномасштабного вторгнення зі сторони росії. Вказане доповнюється втратою територій, значної як зовнішньої так і внутрішньої міграції, поглибленням економічної кризи, дезінтеграційними процесами, що дестабілізують державний устрій, девальвацією моральних цінностей у суспільстві, зростанням кількості тяжких злочинів, посилення протиріч між інтересами різних соціальних груп та верств населення. Усе це виступає беззаперечною аксіомою того, що подальше існування та розвиток української держави неможливі без докорінного інституційного реформування сектору безпеки і оборони. Саме на нього покладаються основні завдання сучасного етапу українського державотворення – захист державного суверенітету, відновлення територіальної цілісності, зміцнення конституційного ладу, розвиток й підтримка суспільних цінностей, захист прав і свобод громадян.

А враховуючи те, що Україна перебуває у стані війни, то цілком доречним та необхідним є перегляд існуючого стану забезпечення національної безпеки і оборони й переформатування його з урахуванням не потенційних, а реальних загроз як ззовні, так і в середині країни, з залученням для цих цілей не тільки збройних сил України, а й внутрішніх сил, зокрема оперативних підрозділів правоохоронних органів, які представляються у тому числі й підрозділами Державної прикордонної служби України, оперативно-розшукова діяльність яких є визначальним фактором оцінки виконання покладених на них завдань.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Проблематика здійснення оперативно-розшукової діяльності в різні періоди розвитку українського суспільства досліджувалися О. Бандуркою, Ю. Битяком, І. Бородіним, О. Бочковим, І. Голосниченком, Р. Калюжним, І. Козаченком, А. Комзюком, Я. Кондратьєвим, М. Корнієнком, А. Михайленком, О. Негодченком, В. Петковим,

© В. Єрьюменко, 2023

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9660-8269>

eremaukraina2014@gmail.com

П. Рабіновичем, Б. Розовським, О. Селіховою, В. Сташисем, М. Стащакком, В. Тацієм, А. Ханькевичем, М. Шелухіним, Ю. Шемшученком, В. Шендриком, В. Шкарупом, О. Ярмишем та іншими. Разом з тим існуючі наукові праці вчених та практиків не вичерпують всієї складності проблеми, а радше утворюють фундаментальну базу для подальшого її дослідження. Особливої актуальності досліджуванним питанням додає воєнний стан, який містить у собі додаткове навантаження як на права та свободи громадян так і на забезпечення обороноздатності України, через неефективність оперативно-розшукової діяльності в частині вчасного виявлення та протидії відповідним загрозам.

Сказане підтверджує актуальність обраної тематики та необхідність проведення додаткового наукового дослідження. Саме тому, **метою** статті є на підставі норм чинного законодавства та практики його застосування висвітити особливості здійснення оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Загострення проблеми захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, що зумовлено появою нових і збільшенням рівня традиційних явищ, тенденцій і чинників, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та забезпечення національних цінностей України, деструктивно впливає на наявні можливості забезпечення національної безпеки. Їх нейтралізація згідно чинного законодавства покладається на сили безпеки та оборони [10]. Водночас їх діяльність регулюється законодавчими актами, які недостатньо враховують особливості виконання функцій в умовах воєнного стану чи інших кризових ситуацій.

Ще в 1992 році було прийнято Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», у ст.2 якого визначено поняття такої діяльності, що являє собою систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. У ст. 5 цього Закону надається вичерпний перелік підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність [11], до яких відноситься і Державна прикордонна служба України. Так, відповідно до ст. 2 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», серед основних функцій Державної прикордонної служби України є ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України. Дане положення знаходить своє відображення і в обов'язках та правах, зокрема у п. 10 ст. 19 та у п. п. 10, 31, 33, 40, 44 ст. 20 [9].

Разом з тим, проблема безпеки як соціального явища виділяється як одна із глобальних проблем сучасності. Особливість цієї проблеми в тому, що вона носить комплексний характер, так як будь-яка соціальна проблема в кінцевому рахунку так чи інакше відображає один з аспектів безпеки.

Але для того, щоб забезпечення безпеки було ефективним, потрібно чітко усвідомлювати складові безпеки та її сутність. Адже розуміння кожним індивідом поняття безпеки є різним, в залежності від особистого світосприйняття та від того, що ми вкладаємо у це поняття: безпеку індивідуальну чи загальну (суспільну). На міжнародному рівні безпека – один з показників, за яким оцінюється якість життя у тій чи іншій країні, що має важливе значення як для кожної окремої людини, так і для розвитку суспільства [7, с. 252-261].

Британський Legatum Institute, за яким стоїть приватна інвестиційна компанія Legatum повідомив, що станом на 2020 рік Україна посідала 92-е місце в глобальному дослідженні добробуту [1]. Legatum Prosperity Index (LPI) вимірює процвітання в 167 країнах світу, на які припадає 99,4% населення планети. Головна проблема була не лише в збройному протистоянні на Сході: за кількістю жорстоких злочинів країна посідала 115 місце [14].

Проте, вже у 2022 році, з моменту повномасштабного вторгнення росії в Україну, у щорічному безпековому рейтингу країн Global Risk Assessment, Україна визнана екстремально небезпечною нарівні з Сирією та Афганістаном. Причина – активні воєнні дії [8]. Через війну Україна втратила також позиції у рейтингу продовольчої безпеки, посівши 71 місце серед 113 країн. За рівнем доступності харчів Україна посіла останнє місце у Європі [13].

Окремо, організацією Institute for Economics and Peace оцінюється й рейтинг

безпеки країн. Глобальний індекс миру (GPI) — це щорічний звіт, у якому оцінюються 163 країни за рівнем миролюбності та розподіляються від найбезпечніших до найнебезпечніших. До уваги беруть 24 фактори, головними з яких є кількість насильницьких смертей, вплив тероризму, ядерний потенціал, умови миру, соціальна безпека, внутрішні конфлікти та міжнародні зв'язки.

Причиною того, що Україна опинилась у рейтингу найнебезпечніших країн світу є російське вторгнення, яке відбулось у лютому 2022 року. Воно призвело до масового насильства та порушення прав людини. Це грандіозне падіння, адже до війни Україна займала 33 місце в рейтингу найбільш мирних країн, тут був низький рівень злочинності та громадяни почувались цілком безпечно. Російські військові причетні до численних порушень прав людини в Україні, включаючи тортури, зґвалтування та вбивства [3]. До топ-5 найбезпечніших країн Європи потрапили Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Данія і Люксембург, а Україна і Росія посіли останні місця [6].

Отже, забезпечення національної безпеки є складним та комплексним завданням, яке консолідує вплив як на зовнішні так і на внутрішні негативні чинники. При цьому, зовнішні негативні чинники матимуть ефективний вплив тільки тоді, коли неналежним чином буде організоване протистояння внутрішнім загрозам, що є безпосереднім завданням правоохоронних органів, ефективна діяльність яких залежить від належного оперативно-розшукового забезпечення, як визначального фактора професійного, комплексного використання оперативних підрозділів для одержання інформації яка забезпечувала б прийняття оптимального та своєчасного рішення.

Проте, як вказувалось вище, за сучасного нормативно-правового та організаційного забезпечення, ефективно здійснювати оперативно-розшукову діяльність не можливо. Наше законодавство розраховане на «ідеальні» суспільні відносини. Після введення в Україні воєнного стану, усі, без виключення, суспільні відносини були деформовані особливими умовами реалізації. Саме тому, навіть дотримання законодавчо закріпленого особливого порядку проведення оперативно-розшукових заходів, супроводжується великою кількістю проблем, вирішення яких можливе лише двома способами: 1) провести оперативно-розшукові заходи з порушенням для отримання очікуваного результату; 2) відмовитись від проведення таких заходів до внесення змін у законодавство або до зміни об'єктивних обставин, чим створити передумови до продовження вчинення протиправної діяльності або порушення прав потерпілих.

Крім того, незважаючи на свою очевидність з 2012 року, до сьогодні не вирішена проблема неузгодженості КПК України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», що в умовах воєнного стану шкодить не тільки ефективності протидії загально кримінальній злочинності, а й національній безпеці, через складнощі у документуванні дій агресора та різного роду пособників: від колаборантів до відвертих диверсійно-розвідувальних груп.

Так, важливим кроком було внесення до КПК розділу 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», яким фактично регламентовано порядок негласного документування злочинної діяльності у рамках кримінального провадження [5]. Але ж таке документування регламентоване й Законом України «Про ОРД» [11], хоча й в іншій формі. Дублювання правових норм – це не тільки порушення основ законодавчої техніки, але й створення передумов для порушення гарантованих Конституцією України прав та свобод громадян у процесі правозастосовної діяльності.

Вказані неузгодженості породжують невірне тлумачення положень КПК України деякими співробітниками прокуратури та суду щодо участі оперативних підрозділів у зборі фактичних даних як до початку кримінального провадження, так і під час досудового розслідування. Зокрема, під час підготовки до проведення ОРЗ за справами оперативного обліку прокуратура та суд відмовляються брати до уваги положення ЗУ «Про ОРД» та виданих на його підставі підзаконних актів, стверджуючи, що у своїй діяльності вони керуються виключно КПК України.

Неточності та протиріччя негативно впливають на оперативність прийняття рішень, їх результативність, а інколи й до необґрунтованого обмеження чи порушення конституційних прав громадян.

Крім того, до введення воєнного стану оперативні підрозділи вже перебували в умовах правової невизначеності щодо проведення оперативно-розшукових заходів, що тимчасово обмежують конституційні права громадян, адже до сьогодні не вирішена проблема обґрунтованості критеріїв тяжкості вчиненого правопорушення, покладених

законодавцем в основу допустимості здійснення оперативно-розшукової діяльності, пов'язаної з тимчасовим обмеженням прав особи. Досі не визначено яким чином здійснювати ОРД у справах, де тяжкість кримінального правопорушення, яке готується, можливо підтвердити тільки шляхом проведення оперативно-розшукових заходів, що тимчасово обмежують конституційні права громадян, які допускається здійснювати тільки щодо підготовки тяжких та особливо тяжких злочинів.

За таких умов оперативно-розшукова діяльність, яка є основним джерелом інформації щодо протиправної діяльності і результати якої лягають в основу обвинувачення у більше ніж 80 % кримінальних проваджень втрачає свою ефективність.

Заходи, сили і засоби ОРД повинні бути задіяні за реальної необхідності і наявності до того можливості для досягнення мети здійснення правосуддя за всіма протиправними діяннями.

Погоджуємось з О. Бочковим, що в цивілізованій правовій державі особистість, її інтереси, права та свободи мають бути найвищою цінністю. Проте як би ми не звеличували особистість, вона була, є й залишиться часткою суспільства. А отже, інтереси особистості не можуть протиставлятися інтересам суспільства, особливо в умовах війни [2, с. 2-11].

Потрібно враховувати, що протиправною діяльністю порушуються права й інтереси не тільки безпосередньої жертви правопорушення, але й у цілому ряду осіб, посягання на чий права не охоплювалося наміром порушника. До таких осіб можемо зарахувати очевидців, сусідів, осіб, які знаходяться в особистих, службових або інших стосунках з порушником, а також інші особи, які можуть потрапити в поле зору правоохоронних органів під час викриття протиправної діяльності. [4, с. 126-133].

Ще більшої актуальності вказані твердження набувають сьогодні, в умовах війни. Адже невинуватий пересторога чи нерішучість в отриманні оперативно значимої інформації, у тому числі й шляхом здійснення ОРД, може становити загрозу не тільки окремим особам, а й загалом обороноздатності країни. Серед осіб, щодо яких є оперативна інформація щодо протиправної діяльності можуть бути представники диверсійно-розвідувальних груп противника, які планують диверсії в українському тилу, або ж на території інших держав.

Необхідно враховувати, що обмеження конституційних права громадян в оперативно-розшуковій діяльності, здійснюються з дотриманням найдемократичнішої з відомих сьогодні у світі процедури – розглядання питання про їх допустимість у кожному конкретному випадку судом. І якщо суд, даючи дозвіл, свідомо не був уведений в оману, то дотримання гарантій охорони прав і свобод людини, передбачених законом, забезпечується максимально повною мірою.

Звісно, потрібно з обережністю підходити до вирішення питання про проведення оперативно-розшукових заходів, коли немає стовідсоткової впевненості в причетності особи до вчинення кримінального правопорушення і є ризик завдання їй шкоди. Беззаперечним є вислів Б.Г. Розовського: «Вузконаправлена оцінка громадянином своїх прав і свобод, при безперечному їх пріоритеті, але поза інтересами суспільства, неприпустима [12]». Доповнимо лише те, що надмірна пересторога щодо забезпечення прав громадян в умовах воєнного стану може не тільки негативно вплинути на реалізацію певних інтересів суспільства, а на його існування загалом в такому вигляді, які для більшості є звичним та прийнятним.

Висновки. Таким чином, змушені констатувати наявність значних нормативно-правових та організаційних прорахунків в оперативно-розшуковій діяльності, що не дозволяє використовувати весь комплекс засобів та заходів для забезпечення ефективної діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану.

Є нагальна потреба в перегляді існуючого підходу до здійснення оперативно-розшукової діяльності в частині правової аргументації необхідності проведення оперативно-розшукових заходів у сторону зменшення бюрократичного впливу, для забезпечення оперативності та ефективності здійснюваних оперативних заходів, що в умовах воєнного стану має вирішальне значення як для захисту прав та свобод громадян України так і для обороноздатності країни взагалі.

Звісно, забезпечення та захист прав людини є основним та першочерговим завданням будь-якої держави. Проте слід врахувати, що кожне суспільство, будь-яка держава, на жаль, не застраховані від протиправних проявів, що вчиняються окремими особами і завдають шкоди суспільству в цілому. Саме для того, щоб захистити суспільство від протиправного впливу і створені правоохоронні органи, які для протидії

найнебезпечнішим проявам наділені винятковими засобами, одним з яких є оперативно-розшукова діяльність. Більше того, агресія росії додатково корегує суспільне сприйняття обмежень прав громадян в правоохоронній діяльності за для суспільного блага. Оперативні підрозділи, здійснюючи оперативно-розшукову діяльність, наділені правом тимчасового обмеження конституційних прав громадян при проведенні окремих оперативно-розшукових заходів.

Крім того, слід зауважити, що стан регламентації прав та свобод громадян, а також форми їх обмеження на законодавчому рівні не є такими, що відповідають реальній оперативно-розшуковій обстановці та умовам воєнного стану.

Список використаних джерел

1. A report for the Legatum Prosperity Index programme by Dr Stephen Brien. URL: <https://li.com/reports/2020-prosperity-index/>.
2. Bochkoviy O., Khankevich A. The Impact of Information Technology on Ensuring Human Rights and Freedoms in an Open Society. *European Reforms Bulletin scientific peer-reviewed journal*, 2020, №3. P. 2-11.
3. Plata Bohdan Найнебезпечніші країни світу у 2023 році: дані рейтингу Global Peace Index. URL: <https://visitworld.today/uk/blog/1539/most-dangerous-countries-in-the-world-in-2023-data-from-the-global-peace-index-rating>.
4. Бочковий О. В. Проблемні питання отримання судового дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів, що обмежують конституційні права громадян. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2008. Спеціальний випуск. № 1. Частина 2. С. 126-133.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
6. Григоренко М. Названо найбезпечніші країни Європи в 2023 році: Росія на останньому місці. URL: <https://www.unian.ua/tourism/news/top-10-naybezpechnishih-krajini-yevropi-u-2023-roci-12163761.html>.
7. Наумова М. А. Огляд сучасних методичних засад вимірювання якості життя. *Економіка і організація управління*. № 3 (23) 2016. С. 252-261.
8. Ольга Маджумдар. Сусіди України. Які країни потрапили до рейтингу найбезпечніших у світі. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/susidi-ukrayini-ki-krayini-potrapili-reytingu-1666254952.html>.
9. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 27, ст. 208.
10. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018. URL <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
11. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
12. Розовский Б.Г. Противопреступное право. монография. Луганск, ЭССЕ. 2012. 500 с.
13. Як змінилися позиції України в міжнародних рейтингах у 2022 році. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/01/09/infografika/svit/yak-zminylisya-pozyciyi-ukrayiny-mizhnarodnyh-rejtynhax-2022-roci/>
14. Янковий Олексій. Україна у дзеркалі рейтингів: як нас бачать з-за кордону. URL: <https://mind.ua/publications/20218749-ukrayina-u-dzerkali-rejtingiv-yak-nas-bachat-z-za-kordonu>.

Надійшла до редакції 29.05.2023

References

1. A report for the Legatum Prosperity Index programme by Dr Stephen Brien. URL: <https://li.com/reports/2020-prosperity-index/>.
2. Bochkoviy, O., Khankevich, A. (2020) The Impact of Information Technology on Ensuring Human Rights and Freedoms in an Open Society. *European Reforms Bulletin scientific peer-reviewed journal*, №3, pp. 2-11.
3. Plata Bohdan. Naynebezpechnishi kraïny svitu u 2023 rotsi: dani reÿtynhu Global Peace Index [The most dangerous countries in the world in 2023: Global Peace Index rating data]. URL: <https://visitworld.today/uk/blog/1539/most-dangerous-countries-in-the-world-in-2023-data-from-the-global-peace-index-rating>. [in Ukr.].
4. Bochkovyy, O. V. (2008) Problemnii pytannya otrymannya sudovoho dozvolu na provedennya operativno-rozshukovykh zakhodiv, shcho obmezhuuyut' konstytutsiyni prava hromadyan [problematic issues of obtaining court permission to carry out investigative measures that limit the constitutional rights of citizens]. *Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. Special Issue № 1. Part 2, pp. 126-133. [in Ukr.].
5. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny vid 13 kvitnya 2012 r. [Criminal Procedure Code of Ukraine dated April 13, 2012] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].

6. Hryhorenko, M. Nazvano naybezpechnishi krayiny Yevropy v 2023 rotsi: Rosiya na ostann'omu misti [Named the safest countries in Europe in 2023: Russia is in last place]. URL: <https://www.unian.ua/tourism/news/top-10-naybezpechnishih-krajin-yevropi-u-2023-roci-12163761.html>. [in Ukr.].
7. Naumova, M. A. (2016) Ohlyad suchasnykh metodychnykh zasad vymiryuvannya yakosti zhyttya [Review of modern methodological principles of measuring the quality of life]. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya*. № 3 (23), pp. 252-261. [in Ukr.].
8. Ol'ha Madzhumdar. Susidy Ukrayiny. Yaki krayiny potrapyly do reytynhu naybezpechnishykh u sviti [Neighbors of Ukraine. Which countries were ranked as the safest in the world]. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/susidi-ukrayini-ki-krayini-potrapili-reytingu-1666254952.html>. [in Ukr.].
9. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrayiny [On the State Border Service of Ukraine] : Zakon Ukrayiny vid 03.04.2003. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2003, № 27, art. 208. [in Ukr.].
10. Pro natsional'nu bezpeku Ukrayiny [On the national security of Ukraine] : Zakon Ukrayiny vid 21.06.2018. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>. [in Ukr.].
11. Pro operatyvno-rozshukovu diyal'nist' [On operational-search activity] : Zakon Ukrayiny vid 18.02.1992. URL: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>. [in Ukr.].
12. Rozovskyy, B.H. (2012) Protyvoprestupnoe pravo [Anti-criminal law]: monohrafiya. Luhansk, ÉSSE. 500 p. [in Ukr.].
13. Yak zminylsya pozytsiya Ukrayiny v mizhnarodnykh reytynhakh u 2022 rotsi [How Ukraine's position in international rankings changed in 2022]. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/01/09/infografika/svit/yak-zminylsya-pozycziyi-ukrayiny-mizhnarodnyx-rejtynhax-2022-roczii/>. [in Ukr.].
14. Yankovyy Oleksiy. Ukrayina u dzerkali reytynhiv: yak nas bachat' z-za kordonu [Ukraine in the mirror of ratings: how we are seen from abroad]. URL: <https://mind.ua/publications/20218749-ukrayina-u-dzerkali-rejtingiv-yak-nas-bachat-z-za-kordonu>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Vitaliy Yeryomenko. Features of performing operative and search activity under martial law. The article deals with peculiarities of the implementation of operative and search activity in the conditions of the state of war. The given characteristic is the concept of security. An analysis of the current state of security in Ukraine was carried out based on international ratings. The dependence between the level of security and the effectiveness of operative and search activity in the conditions of state of war has been established.

A detailed analysis of the legislation made it possible to come to the conclusion that the modern regulation of operative and search activity needs to be improved and brought into line with today's needs. It is necessary to adapt the legislation, which regulates operative and search activity, to the conditions of the state of war and the post-war period, taking into account external and internal threats to the national security of Ukraine. It was established that there are significant legal and organizational miscalculations in operative and search activity, which does not allow using the entire complex of means and measures to ensure the effective operation of the forces of the security and defense sector of Ukraine in the conditions of the state of war.

It is noted that there is an urgent need to revise the existing approach to the implementation of investigative activities in terms of the legal argumentation of the need to conduct operative and search activity in the direction of reducing bureaucratic influence to ensure the efficiency and effectiveness of operative and search activity, which in the conditions of the state of war is of crucial importance both for protection of the rights and freedoms of the citizens of Ukraine, as well as for the defense capability of the country in general.

It is noted that the state of ensuring the rights and freedoms of citizens, as well as the forms of their limitation in operative and search activity at the legislative level, do not correspond to the real operative investigative situation and conditions of the state of war.

Keywords: *operative and search activity, human rights, restriction of rights, illegal activity, security, martial law, security and defense forces.*